

Lunds kommun

Granskning av arvodesutbetalningar

Innehåll

1. Sammanfattning	2
2. Inledning	4
2.1. Bakgrund.....	4
2.2. Syfte och revisionsfrågor	4
2.3. Genomförande	4
2.4. Revisionskriterier.....	5
3. Rutiner, kontroller och avvikelshantering	9
3.1. Dokumenterade rutiner för utbetalningar	9
3.2. Utbetalningsprocessen för arvoden	9
3.3. Kontroller.....	11
3.4. Avvikelser och klagomål	13
3.5. Bedömning – Rutiner, kontroller och avvikelshantering	14
4. Registeranalys och stickprovskontroll	15
4.1. Registeranalys	15
4.2. Stickprov	17
4.3. Bedömning	18
5. Sammanfattande bedömning	20
<i>Bilaga 1: Källförteckning</i>	<i>22</i>

1. Sammanfattning

Granskningens övergripande syfte är att bedöma om utbetalningsprocessen är tydlig och ändamålsenlig samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

Det är den sammanfattande bedömningen av granskningen att kommunstyrelsen behöver stärka såväl styrningen som den interna kontrollen av arvoden till förtroendevalda.

Nämndsekreterare har en central roll i arvodesutbetalningsprocessen. Trots detta saknas det ett flertal förutsättningar som säkerställer att nämndsekreterarna effektivt och korrekt kan utföra uppdraget. Granskningen visar att inte alla nämndsekreterare fått tillräcklig utbildning för uppdraget, att det efterfrågas tydligare guider för registrering av arvoden i HR-portalen, samt att de inte har tillräcklig behörighet att hantera klagomål och avvikelser.

I granskningen har en övergripande registeranalys samt en stickprovskontroll av 106 utbetalningar genomförts. Av stickprovskontrollen noterades 23 avvikelser från kommunens bestämmelser om ersättning till förtroendevalda. Detta föranleder bedömningen att den interna kontrollen av arvodesutbetalningar behöver stärkas. Granskningen visar att de huvudsakliga kontrollmomenten är kopplade till de underlag som ligger till grund för utbetalningarna. Det saknas dock krav på kontroller av transaktionerna i sig.

Vi har bland annat gjort följande iakttagelser:

- ▶ Fullmäktige har beslutat om riktlinjer för arvoden till förtroendevalda. Dessa tydliggör vilka arvoden de förtroendevalda i Lunds kommun har rätt till samt ersättningsnivån.
- ▶ Nämndsekreterare sköter registrering av arvoden (bortsett från månadsarvoden).
- ▶ Löneservice utarbetade 2019 beskrivningar och stödmaterial för nämndsekreterares rapportering av arvoden i HR portalen. Enligt intervju är utgör stödmaterialen inte ett fullgott stöd för registrering av arvodesutbetalningar.
- ▶ Löneservice genomför inte specifika kontroller av registrerade uppgifter från nämndsekreterare. Det genomförs dock automatiserade efterkontroller på utbetalningar avseende bland annat orimligt höga summor och dubbelutbetalningar.
- ▶ Ersättningar till förtroendevalda utgjorde en kommungemensam kontrollaktivitet i internkontrollplanerna för 2020. Kontrollerna påvisade inga betydande brister.
- ▶ Det saknas skriftlig rutin för hur avvikelser och klagomål ska registreras. Enligt löneservice är den önskvärda processen att nämndsekreterare ska hantera detta.
- ▶ Nämndsekreterare kan endast kontrollera uppgifterna som de själva har registrerat i HR portalen. De har inte tillgång till uppgifter om faktiska utbetalningar vilket försvårar möjligheten att hantera avvikelser och klagomål.
- ▶ Den övergripande registeranalys visar att utbetalningar generellt görs i rätt tid.
- ▶ Stickprovskontrollen påvisade bland annat att politiker som avslutat sina uppdrag fått arvode utbetalt, att utbetalningar registrerats för fel nämnd, samt att politiker fått större ersättning än vad de begärt.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- ▶ Stärka rutinbeskrivningar för nämndsekreterare för registrering av arvodesutbetalningar.
- ▶ Tillse att samtliga nämndsekreterare eller motsvarande som har i uppgift att registrera arvodesutbetalningar har möjlighet att utbildas i HR-portalen.

- ▶ Möjliggöra för nämndsekreterare eller motsvarande att få möjlighet att i efterhand kontrollera genomförda utbetalningar.
- ▶ Som rutin kräva att registreringen av arvoden och ersättningar ska kontrollattesteras innan de går vidare för utbetalning.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Lunds kommuns politiska organisation består utöver fullmäktige och kommunstyrelsen av 14 nämnder samt revisionen. Samtliga bestående av förtroendevalda ledamöter vilka ges ersättning för sina uppdrag. Det är av vikt att denna process fungerar tillfredsställande. En utbetalningsprocess bör präglas av tydliga rutiner och ett systematiskt arbetssätt. Likaså bör processen inkludera kontrollmoment, såväl systematiskt som manuellt, i syfte att säkerställa att arvoden betalas ut korrekt samt att avvikelser minimeras.

Indata till löneutbetalningarna förs in av löneadministratörer och nämndsekreterare. Brister i kontroller av indata kan leda till felaktiga utbetalningar. Detta särskilt avseende förtroendevalda då deras ersättningar till huvudsak grundar sig på deras delaktighet vid sammanträden och andra nödvändiga sammankomster.

En viktig aspekt för kontrollerna av egenrapporteringar avser hur attestanters arbete är organiserat. Riskerna är i detta avseende högre vad avser arvoden till förtroendevalda då det kontinuerligt ska antecknas vilka ledamöter som varit delaktiga vid de olika sammankomsterna. Brister i attestrutiner ökar också risken för felaktigheter i arvodesutbetalningar. Det har kommit till revisorernas kännedom att det förekommit brister i utbetalningsprocesserna för de förtroendevalda.

Brister i kontroller av utbetalningsprocessen kan ha såväl finansiella som förtroendemässiga effekter för kommunen. Revisorerna har mot denna bakgrund i sin risk- och väsentlighetsanalys bedömt det som angeläget att granska utbetalningsprocessen för arvoden.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Det övergripande syftet med granskningen är att bedöma om utbetalningsprocessen är tydlig och ändamålsenlig samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Finns det tillräckliga rutiner och kontroller för att säkerställa att rätt ersättning betalas ut till förtroendevalda politiker?
- ▶ Finns det dokumenterade beskrivningar av utbetalningsprocessen i kommunen, särskilt med beaktande av arvodesutbetalningar?
- ▶ Finns det ändamålsenliga rutiner och kontroller som utförs i samband med utbetalningarna? Vilka systematiska kontroller finns i aktuellt HR-system och vilka manuella kontroller genomförs?
- ▶ Betalas rätt arvoden och ersättning ut till de förtroendevalda och i rätt tid?
- ▶ Finns en systematisk hantering av avvikelser respektive klagomål?

2.3. Genomförande

Granskningen har genomförts i tre faser:

- 1) En kartläggning har genomförts för att identifiera hur vanligt förekommande det är att avvikelser sker i samband med arvodesutbetalningar. Kartläggning har gjorts genom mailkonversation med samtliga nämndsekreterare som har besvarat frågorna.

1. Har ni haft några problem med arvodesutbetalningar till förtroendevalda politiker?
2. Hur registrerar ni tider för arvoden och hur rapporteras det till HR?
3. Har ni tillgång till tydliga beskrivningar och riktlinjer för registrering av tid och utbetalning av arvoden till förtroendevalda politiker?
4. Genomförs några kontroller för att säkerställa att rätt ersättning betalas ut till de förtroendevalda politikerna?

Utifrån svaren som nämndsekreterarna har lämnat valdes tre nämnder ut, kommunstyrelsen, socialnämnden och tekniska nämnden, för att granskas närmare genom intervjuer och stickprov.

- 2) Vi har även att genomfört en registeranalys, där vi med hjälp av analysverktyget ACL analyserat uppgifter hämtade ur kommunens lönesystem. Registeranalysen är kommunövergripande och omfattar samtliga förtroendevalda inom kommunen. Utförda registeranalyser avser arvoden för perioden 1 januari – 30 juni 2020 och de kontroller som genomförts är följande:
 - ▶ Kontroll av eventuella dubbla poster dvs. om någon felaktigt har erhållit dubbla eller mer ersättningar.
 - ▶ Kontroll av antalet utbetalningar per person vilket borde motsvaras av antalet granskade perioder.
 - ▶ Genomgång av stora transaktionsbelopp, avstämning sker mot avtal eller andra underlag.
 - ▶ Kontroll av att personnummer existerar.
 - ▶ Kontroll av övriga ersättningar utbetalda via lönesystemet.
 - ▶ Vem har behörighet att ändra fasta data i lönesystemet.
- 3) Tre nämnders arvodesutbetalningar har specialgranskats för mars 2020 genom att jämföra utbetalningarna gentemot underliggande verifikationer. Detta omfattar kommunstyrelsen, socialnämnden och tekniska nämnden är utvalda för särskild granskning.

Granskningen består av dokumentstudier av relevanta dokument, exempelvis riktlinjer, rutinbeskrivningar och riskbedömningar/analyser, intervjuer med lönechef och lönehandläggare, registeranalys och substansgranskning.

2.4. Revisionskriterier

2.4.1. Kommunallagen

Kommunallagens 6 kap 1 § redogör för kommunstyrelsens uppgifter. Där framgår att kommunstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter. Därutöver framgår av 11 § att kommunstyrelsen ska följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Därtill får styrelsen, enligt 12 §, från övriga nämnder, beredningar och anställda i kommunen begära in yttrande och upplysningar som behövs för att kunna fullgöra sina uppgifter.

Enligt 6 kap 6 § ska nämnderna var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

2.4.2. Kommunstyrelsens reglemente

Kommunstyrelsen har enligt reglemente (KF 2020-03-26 § 116) det övergripande ansvaret för utvecklingen av hela den kommunala verksamheten och för kommunens ekonomiska ställning. Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter. Kommunstyrelsen har i denna kapacitet i uppgift att leda arbetet med och utformningen av övergripande mål, riktlinjer och ramar för styrningen.

2.4.3. Bestämmelser om ersättning till förtroendevalda i Lunds kommun

Kommunfullmäktige antog den 27 september 2018 bestämmelser om ersättning till förtroendevalda i Lunds kommun¹ (BEFL). Bestämmelserna gäller för förtroendevalda i Lunds kommun, det vill säga ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige, fullmäktigeberedningar, nämnder, styrelser och utskott samt revisorer. Detta i enlighet med kommunallagen 4 kap 1§.

I dokumentet beskrivs vilka arvoden de förtroendevalda i Lunds kommun har rätt till och storleken för arvodet. Förtroendevalda i Lunds kommun har enligt BEFL rätt till ersättning för:

- ▶ Sammanträdesarvode
- ▶ Förrättningsarvode
- ▶ Månadsarvode
- ▶ Ersättning för förlorad arbetsinkomst
- ▶ Pensionsförmån
- ▶ Semesterförmån
- ▶ Reseersättning
- ▶ Barn tillsynskostnader
- ▶ Funktionshindrad förtroendevalds särskilda kostnader
- ▶ Ersättning i samband med arbetsmarknadskonflikt

Sammanträdesarvoden utgår för sammanträden med kommunfullmäktige, fullmäktigeberedning, kommunstyrelsen, övriga nämnder, nämndutskott, nämndberedningar (ej presidieberedningar) och revisorernas sammanträden.

Förrättningsarvoden utgår när en förtroendevald deltar vid möten (beredningar, konferenser, informationsmöten, kurser, studiebesök, besiktning, förhandlingar med mera) där det på förhand finns beslut om deltagande.

Månadsarvode utgår till kommunalråd, oppositionsråd, partiföreträdare, ledamöter i kommunstyrelsens arbetsutskott samt till ordförande, första och andra vice ordförande i kommunfullmäktige, kommunstyrelse och kommunens nämnder. Det finns beräkningar kring hur stort månadsarvodet ska vara för respektive. Det beskrivs även i BEFL vilka avdrag som ska göras vid sjukdom, föräldraledighet, semester och vid förhinder eller avgång.

Ersättning för förlorad arbetsinkomst kan begäras av en förtroendevald vars sammanlagda uppdrag är lägre än en tjänstgöringsgrad på 40 procent. För att ersättningen ska utgå krävs att den förtroendevalda kan styrka att hen har förlorat arbetsinkomst till följd av uppdraget. Med förlorad arbetsinkomst avses även andra förlorade ekonomiska förmåner, såsom föräldrapenning, pensionsförmån och semesterförmån. Det finns ytterligare krav för

¹ Antagna av kommunfullmäktige den 27 september 2018 att gälla från den 1 januari 2019. Bilaga 1 reviderad av kommunfullmäktige den 19 december 2019 § 292-293.

pensionsförmån och semesterförmån. Ersättning för förlorad arbetsinkomst utgår i intet fall för längre tid än åtta timmar per dygn.

För att styrka förlorad arbetsinkomst skall förtroendevald använda aktuellt lönebesked, intyg från arbetsgivare eller liknande. Om det inte går att specificera vilket belopp som har förlorats har förtroendevald rätt till schablonersättning för maximalt åtta timmar per dag. Ersättningen beräknas efter medellönen för kommunens tillsvidareanställda utifrån senaste framtagna lönestatistik. Det framgår i BEFL kapitel 6 att förlorad arbetsinkomst vid schablonersättning ska styrkas. För att styrka förlorad arbetsinkomst kan förtroendevald använda anställningskontrakt, intyg från arbetsgivare, registreringsbevis för aktiv näringsverksamhet tillsammans med intyg avseende sjukpenninggrundande inkomst eller liknande. Ersättning utgår inte för inkomst från kapital eller av passiv näringsverksamhet. Förtroendevald har inte rätt till ersättning för styrkt förlorad arbetsinkomst om schablonersättning tidigare utbetalats för den förlorade inkomsten.

Resersättning kan begäras av förtroendevald vid deltagande i sammanträde eller förrättning om avståndet mellan bostad och arbetsplats överstiger fem kilometer. Enligt bestämmelserna utgår ersättning i första hand för färdbiljett med allmänna transportmedel och i andra hand med för bil på samma grunder som en anställd vid kommunen. I övrigt gäller ”riktlinjer för resor och transporter i Lunds kommun”.

Barntillsynskostnader kan bli ersatta för förtroendevald som på grund av deras uppdrag behöver vård och tillsyn av eget barn under 12 år². Om särskilda skäl föreligger kan ersättning utgå även för vård och tillsyn av äldre barn. Ersättning utgår inte för vård och tillsyn, som utföres av egen familjemedlem, och ej heller för tid, då barnet vistas i den kommunala barnomsorgen.

Funktionshindrad förtroendevalds särskilda kostnader - merkostnader som uppkommer på grund av att den förtroendevalde fullgör sitt uppdrag ersätts. Med merkostnader avses styrkta kostnader för resor, ledsagare, tolk, hjälp med inläsning av handlingar och andra kostnader, som skäligen kan anses vara av liknande slag.

Ersättning i samband med arbetsmarknadskonflikt utgår till förtroendevald som utför vissa arbetsuppgifter i samband med arbetsmarknadskonflikt. Förtroendevald erhåller ersättning för förlorad arbetsinkomst och reseersättning.

Begäran om ersättning för kostnader som inte avser sammanträdesarvoden måste lämnas in till kommunen inom två år från den dag ersättningen avser. Om begäran inte görs inom detta tidsintervall, bortfaller rätten till ersättning.

2.4.4. Reglemente för kontroll av verifikationer med anvisningar

Fullmäktige antog 2006-11-14 reglemente för kontroll av verifikationer med anvisningar. Målsättningen med reglerna för kontroll av verifikationer är att undvika oavsiktliga eller avsiktliga fel och därigenom säkerställa att transaktioner som bokförs i tillämpliga fall är korrekta.

Kommunstyrelsen ansvarar enligt reglementet för utfärdandet av gemensamma tillämpningsanvisningar. Reglerna gäller för samtliga nämnder och fullmäktigeberedningar. Förvaltningschef ansvarar inom respektive verksamhetsområde för att kontrollansvariga är

² Under kalenderåret inte är 12 år.

informerade om reglerna och anvisningarnas innebörd. Beslutsattestanter ska förtecknas i attestlista. I lista kan också begränsningar införas. Förvaltningschefen ska tillse att arbetssituationen och organisationen är sådan att attestanterna har förutsättningar att ta sitt kontrollansvar, dvs det ska vara en prioriterad uppgift att utföra kontrollen av verifikationer. Här ligger också ett ansvar för att förvaltningen har sådana rutiner att nyanställda får tillräcklig information och att samtliga kontrollansvariga med viss regelbundenhet får genomgångar av förändringar och vad som uppmärksammas vid interna kontroller.

Enligt reglementet ska verifikationer attesteras genom skriftligt intygande eller digital signatur/lösenord. Detta som bevis över att kontrollen är utförd och verifikationen är godkänd. Därtill kan automatiserade kontroller byggas in i system. Kontrollerna kan därmed göras mer noggranna och enhetliga än i ett manuellt system.

Kontrollmoment för verifikationer omfattar:

- ▶ Formalia/bokföringsunderlag
- ▶ Prestation
- ▶ Pris/belopp
- ▶ Kvalitet
- ▶ Villkor
- ▶ Beslut
- ▶ Behörighet
- ▶ Kontering

Attesterna som ska genomföras är:

- ▶ Mottagnings-/granskningsattest – Innefattar granskning av formalia och kvalitet.
- ▶ Beslutsattest – Innefattar kontroll mot underlag, beställning, beslut, villkor, kvalitet, pris, beställning, taxa, bidragsregler etc. Det vill säga att beställning skett i överensstämmelse med beslut, plan eller direktiv för verksamheten samt att varan eller tjänsten håller avtalad kvantitet och kvalitet samt att betalningsvillkor och pris stämmer med avtal.
- ▶ Behörighetsattest – Innefattar att behöriga personer attesterat enligt attestförteckning och att betalning går till rätt mottagare. Det framgår att det i IT-system finns register över vilka personer som är behöriga att attestera. Behörighet motsvaras av en signering med lösenord. Avseende löneunderlag omfattar behörighetsattest av kontroll att beslutsattestanten är den person som anges i attestförteckningen.

3. Rutiner, kontroller och avvikelshantering

3.1. Dokumenterade rutiner för utbetalningar

Den huvudsakliga rutinen för utbetalningar av arvode utgörs av styrdokumentet *Bestämmelser om ersättning till förtroendevalda i Lunds kommun* (se 2.4.3). Riktlinjerna tydliggör vilka arvoden som förtroendevalda har rätt till. Av intervjuer framkommer att bestämmelserna är kända för nämndsekreterarna vilka är ansvariga för upprättande av utbetalningsunderlag i kommunens HR-portal.

Löneservice utarbetade under 2019 fram beskrivningar och stödmaterial för hur nämndsekreterare ska rapportera olika former av arvoden i HR portalen. Det omfattar rapportering av ersättningar till förtroendevalda samt hantering av upprättade rapporter. Stödmaterialiet kan beskrivas som lathundar med bilder från HR-portalvyn och instruktioner om hur nämndsekreterare ska hantera portalen. Därtill finns en mall för begäran om ersättning avseende "Förlorad arbetsförtjänst, förrättning m.m."

Det framförs vid intervju att stödmaterialen inte alltid utgör ett fullgott stöd för att upprätta arvodesutbetalningar. Det som främst efterfrågas är rutiner för vilken typ av uppdrag som ska registreras och vilka underlag som krävs. Detta exemplifieras med olika rådssammanträden och särskilda förrättningar. Det anses inte vara tydliggjort i varken bestämmelserna eller stödmaterialiet vilken typ av ersättning som ska utgå, hur tid för sådana uppdrag beräknas, vilka underlag som krävs eller vem som ska godkänna dessa. Det framförs i sammanhanget vara en försvårande omständighet att det tar lång tid att få svar från löneservice när frågor ställs för att säkerställa korrekt registrering.

3.2. Utbetalningsprocessen för arvoden

Nämndsekreterare³ sköter registrering av arvoden (bortsett från månadsarvoden). För sammanträdesarvode registrerar respektive nämndsekreterare de förtroendevaldas närvaro i HR-portalen. Protokollen utgör underlag för registreringen efter att ordförande och justeringsperson undertecknat protokollet. Protokollen specificerar vilka förtroendevalda som varit närvarande samt under vilken tid.

Nämndsekreterarna hanterar också registrering av ersättningar för förrättningar, förlorad arbetsinkomst, reseersättning och andra anspråk i enlighet med BEFL. Huvudprincipen är att de förtroendevalda ska stärka sitt ersättningsanspråk med underlag. Avseende förrättningar ska dessa vara godkända av nämndens ordförande. Antingen genom upptagen närvaroförteckning eller genom godkännande i efterhand. Ersättning för resor med privat bil kräver inget underlag. Detta ska dock intygas av den sökande. Det framförs vid intervju att det vanligtvis görs en rimlighetsbedömning av ersättningsbegäran men förutsätter också tillit till den förtroendevaldes bedömning. Det genomförs inga kontroller avseende om allmänna kommunikationer varit ett resealternativ. Detta i enlighet med BEFL skrivelsen att allmänna transportmedel ska nyttjas i första hand.

Det finns en upprättad blankett för ersättningsbegäran kallad "*Förlorad arbetsförtjänst, förrättning m.m.*". Blanketten ska fyllas i för förlorad arbetsförtjänst, förrättningsarvode, bilersättning, och parkeringsavgifter vid sammanträde/förrättning". På blanketten ska datum,

³ Generellt sätt är det nämndsekreterare som sköter registreringen men det finns även andra administrativa funktioner som har uppdraget. Till exempel är det kommunledningskontorets registrator som sköter registrering av arvoden för kommunstyrelsen.

sammanträde/förrättning, klockslag, antal km och belopp anges (beroende på vilken typ av ersättning som begärs). Blanketten tydliggör att underlag eller kvitto ska bifogas bortsett från bilersättning. Blanketten ska undertecknas av sökande samt konteras och godkännas. Det framgår inte av blanketten vem som är ansvarig för godkännandet.

Av intervjuer framgår att det inte finns krav på attest efter det att nämndsekreterarna registrerat underlag för arvoden. När nämndsekreterarna har registrerat närvaro och andra ersättningar går de per automatik till utbetalning. Av intervjuer framgår att nämnder själva har rätt att bestämma vilka attestrutiner som ska tillämpas för arvodesutbetalningar. Tekniska nämnden har som rutin att administrativ chef beviljar nämndsekreterarens rapporter av arvoden för utbetalningar i enlighet med nämndens attestordning. Socialnämnden och kommunstyrelsen saknar sådan rutin.

Den 22 februari 2019 skickade kommunens administrativa chef via e-post ut en instruktion till samtliga nämndssekreterare i kommunen avseende arvodesutbetalningar. Det framgår av brevet att ordförande inte längre ska attestera sammanträdesarvoden. Attest av sammanträdesarvoden ska istället göras av nämndssekreterare och/eller förvaltningschef beroende på respektive förvaltnings val av upplägg. Enligt kommunikationen är beslutet fattat av kommunledningen. Bakgrunden till instruktionen är enligt intervju att detta skulle påskynda processen för utbetalning av arvoden. Det har även framkommit att den nya instruktionen var ett sätt att förtydliga vem som ska attestera kommunalrådets underlag.

Det framförs vid intervju att ordförandes och justeringspersons undertecknande av protokoll är att likställda med attestering av sammanträdesarvode. Ansökan om förlorad arbetsinkomst, förrättningsarvode och andra begärda ersättningar ska vara attesterade av ordförande i nämnden.

Månadsarvoden beräknas och läggs in i lönesystemet av lönekonsulter på löneservice. Det är även löneservice som sköter all programmering av beräkningar⁴ i HR portalen.

Löneservice har behörighet att registrera nya förtroendevalda i HR portalen. Detta möjliggör för nämndsekreterare att registrera arvoden till förtroendevalda. Det framgår att det tidigare, åtminstone emellanåt, har varit en utdragen process med att registrera nya förtroendevalda i HR portalen men att det sedan sommaren 2020 har fungerat väl. Sedan september 2020 har två lönekonsulter särskilt uppdrag för utbetalningar till förtroendevalda. Det framförs att det sedan dess har varit lättare för nämndsekreterare att komma i kontakt med löneservice. Löneservice har också i uppgift att ta bort ledamöter från HR-portalerna efter det att de avslutat sitt uppdrag. Detta för att säkerställa att det inte genomförs utbetalningar till politiker vilka inte längre har uppdrag.

Det framförs trots detta att en av de vanligare orsakerna till förseningar i utbetalningar av arvoden är att nya förtroendevalda inte registrerats i HR-portalerna i tid.

I sakgranskning framgår att förseningar i utbetalningar av arvoden också berott på en hög personalomsättning på löneservice och kommunkontoret. Detta medförde en kunskapsförlust på löneservice. Därtill framförs att implementeringen av HR-portalerna och Personec P medförde störningar i utbetalningsprocessen av arvoden. Likaså att ofullständiga ansökningar från förtroendevalda medförde fördröjningar. Det framförs därtill att de tidigare endast fanns ett telefonnummer som ingång till löneservice vilket medförde långa kötider.

⁴ I BEFL finns beräkningar för utbetalningar av sammanträdesarvoden och förrättningsarvoden.

I sakgranskning framkommer olika uppfattningar om tillvägagångssättet för anmälan av förtroendevalda som avslutat/tillträtt sina tjänstgöringar. Endera uppfattningen är att kommunkontoret och löneservice har uppdraget utifrån bevakning av valärenden i fullmäktige. Av protokollen framgår vilken förtroendevald som avgått och vem som tillträtt. En annan uppfattning som framförs i sakgranskningen är att uppgiften att anmäla tillträde och frånträde åligger respektive nämndsekreterare. Det är samstämmt att löneservice har uppgiften att justera i HR-portalen. Det finns ingen dokumenterad instruktion avseende anmälan av tillträdande respektive frånträdande förtroendevalda.

Det framförs att det i början av 2020 genomfördes en uppdatering av samtliga förtroendevalda i HR-portalen. Syftet var att säkerställa korrekta listor. Det framförs att detta kan vara en bidragande faktor till att det nu är färre förseningar i utbetalningar av arvoden.

3.3. Kontroller

Det ska göras kontroller av underlag enligt BEFL. Till exempel att det finns en lönespecifikation vid begäran om förlorad arbetsinkomst eller faktura från företaget som sköter barnpassning. Enligt uppgift görs dessa kontroller av nämndsekreteraren innan de rapporterar arvodet för utbetalning i HR-portalen. Efter det att rapporteringen är gjord görs inga ytterligare kontroller på nämnds nivå. Under 2020 ingick ersättningar till förtroendevalda som kontrollmoment. Se mer under 3.3.1.

Löneservice genomför inte specifika kontroller av att inkomna uppgifter från nämndssekreterare. Det genomförs dock automatiserade efterkontroller på utbetalningar avseende bland annat orimligt höga summor och dubbelutbetalningar.

3.3.1. Intern kontroll 2020 - Att löner och ersättningar till medarbetare och förtroendevalda är korrekta och betalades i rätt tid

I kommunstyrelsens granskningsrapport för intern kontroll för 2019 ingick en nämndspecifik kontrollaktivitet: *kontroll av utbetalningar av löner, arvoden och ersättningar*.

Den sammanfattande bedömningen var då att det fanns en avvikelse i kontrollaktivitet, gällande rutinen för arvoden och ersättningar till förtroendevalda.

För att korrigera avvikelserna i kontrollaktiviteten föreslogs följande förbättringsåtgärder att genomföras och följas upp under 2020:

- ▶ Förtydligande av rutin för hantering av förtroendevaldas arvoden och ersättningar
- ▶ Informationsinsatser till följande grupper avseende förtroendevaldas arvoden och ersättningar:
 - Berörda lönehandläggare vid löneservice
 - Förtroendevalda - vilken ersättning de har rätt till och hur de ansöker
 - Nämndsekreterare som rapporterar förtroendevaldas löner

I intern kontroll för 2020 ingick fyra kommungemensamma kontrollaktiviteter. En av dessa var att kontrollera om löner och ersättningar till medarbetare och förtroendevalda var korrekta och utbetalades i rätt tid. Det beskrivs i den interna kontrollplanen att det fanns en påtaglig risk att utbetalningsunderlaget inte stämde och att hanteringen i HR-portalen var felaktig, vilket kunde innebära att utbetalningar till medarbetare och förtroendevalda blev felaktiga och/eller försenade.

Frågeställningar kopplade till kontrollmomentet var:

1. Har ansvariga (medarbetare och chefer) på förvaltningen som arbetar i HR-portalen genomgått utbildning och har den kompetens som krävs för att hantera löner och arvoden?
2. Är underlag avseende årets första kvartal för förtroendevaldas konferenser, resor, förlorad arbetsförtjänst och parkeringsavgifter kontrollerat?
3. Betalas rätt sammanträdesarvode och ersättningar ut till förtroendevalda?

3.3.1.1 *Kommunstyrelsen*

Från kommunstyrelsens granskningsrapport av intern kontroll framgår att medarbetarna som hanterar arvoden lägger in de förtroendevaldas sammanträdesarvoden i HR-portalen utifrån de justerade protokollen. De får även in de förtroendevaldas ansökningar om förlorad arbetsförtjänst, kilometerersättning, parkeringsavgift och/eller förrättningsarvode på en blankett. De utgår från vad som står i bestämmelserna om ekonomisk ersättning till förtroendevalda, beslutad av KF 2018-09-27 och reviderad 2019-12-19. Kontroll görs av att den förtroendevalda har deltagit på aktuellt sammanträde genom att kontrollera närvaro utifrån justerat protokoll. Vid förlorad arbetsförtjänst kontrolleras underlag så som lönespecifikation eller intyg. För ersättning av parkering kontrolleras p-biljett. Dessa underlag sparas sedan tillsammans med blanketten. Enligt uppföljningen registreras arvode först efter att samtliga kontroller har genomförts.

Medarbetarna som hanterar arvoden har generellt inte gått utbildning i HR-portalen, en av de tillfrågade hade blivit upplärd av en kollega och även fått information om arvodesbestämmelserna. Det håller nu på att tas fram en förtydligad skriftlig rutin av löneservice för hanteringen av arvoden och ersättning men det finns en upplevelse av att det är svårt att veta vem man ska vända sig till vid frågor.

Enligt rutin är det nämndsekreterarens uppgift att bevilja/attestera politikernas närvaro i enlighet med protokoll. Slutsatsen efter att ha granskat två sammanträden är att rutinen har fungerat. Rätt arvoden och kilometerersättningar har betalats ut och attest är gjord av nämndsekreteraren.

Som förslag till förbättring identifierades ett behov av utbildningar och tydliga skriftliga rutiner för att säkerställa hantering av förtroendevaldas arvoden och ersättningar.

3.3.1.2 *Socialnämnden*

Från socialnämndens granskningsrapport för intern kontroll framgår att nämndsekreterare får in de förtroendevaldas ansökningar om förlorad arbetsförtjänst, kilometerersättning, parkeringsavgift och/eller förrättningsarvode på en blankett. Kontroll görs av att den förtroendevalda har deltagit på aktuellt sammanträde, genom att se närvaron utifrån justerat protokoll. Vid förlorad arbetsförtjänst ska aktuellt underlag lämnas (till exempel lönespecifikation där det tydligt framgår frånvaro). Vid parkeringsavgift ska aktuellt kvitto uppvisas. Dessa underlag sparas sedan tillsammans med blanketten i en pärm. När kontroll enligt ovan gjorts läggs detta in i lönesystemet så att det är redo för utbetalning.

Stickprovet utifrån nämndssammanträden första kvartalet 2020 visar att utbetalning stämmer med underlag.

3.3.1.3 Tekniska nämnden

Från tekniska nämndens granskningsrapport av intern kontroll framgår att nämndsekreteraren registrerar förtroendevaldas sammanträdes- och förrättningsarvoden i HR-portalen utifrån närvarolistan i sammanträdesprotokollen. Även ansökningar om ersättning för konferenser, resor, förlorad arbetsförtjänst och/eller parkeringsavgifter registreras av nämndsekreteraren i HR-portalen. För all ersättning som inte rör sammanträdes- eller ersättningsarvoden behöver en ifylld ersättningsblankett lämnas in tillsammans med underlag för begäran. Vid ansökan om exempelvis ersättning på grund av deltagande i konferens skall ett delegationsbeslut från nämndens ordförande eller andre vice ordförande ha tagits. Alla underlag och eventuella delegationsbeslut kontrolleras av nämndsekreteraren innan registrering i HR-portalen. Registrerade arvoden/ersättningsanspråk godkänns sedan av administrativ chef utifrån gällande delegations- och attestordning.

Granskning av utbetalningar har gjorts från två sammanträden under första kvartalet, 2020-01-22 och 2020-02-12. Närvarolistor i protokollen jämfördes med bokförda utbetalningar i rapporten 651 i ekonomisystemet Raindance. Samtliga utbetalningar av arvoden stämde. Förutom utbetalningar av sammanträdesarvoden hade det under första kvartalet gjorts nio utbetalningar i form av bilersättningar och ersättning för parkeringsavgifter. Fem av utbetalningarna med tillhörande underlag kontrollerades i detalj och resultatet visade att det inte förekom några avvikelser i varken utbetalningar eller underlag.

3.4. Avvikelser och klagomål

Det finns ingen skriftlig rutin för hur avvikelser eller klagomål ska registreras. Den vanligaste vägen är att de förtroendevalda kontaktar respektive nämndsekreterare. Av intervju med löneservice framgår att detta också är den önskvärda processen.

Det framförs vid intervju att nämndssekreterare inte anser sig ha de nödvändiga verktygen för att kunna avhjälpa problem i önskvärd utsträckning. Nämndsekreterare kan kontrollera vilka uppgifter de har registrerat i HR portalen men de har inte tillgång till uppgifter om vad som faktiskt har betalats ut. Om nämndsekreteraren har registrerat rätt uppgifter i HR portalen men den förtroendevalda ändå upplever att utbetalningen inte stämmer krävs att löneservice genomför kontroll av ärendet. Löneservice kontrollerar vad som har betalats ut och stämmer av detta med registrering i HR portalen tillsammans med nämndsekreterare. Det framförs i intervju vara problematiskt att nämndssekreterare inte har möjlighet att kontrollera utbetalningarna som är genomförda. Utredning av avvikelser beskrivs därtill bli tidskrävande på grund av löneservice långa svarstider. Dock framförs att väntetiden förkortats sedan löneservice har inrättat kontaktpersoner för arvodesutbetalningar. Efter sommaren 2020 öppnades en särskild telefonlinje för förtroendevalda att ringa till löneservice angående arvoden. Telefonlinjen är öppen fredagar varje vecka.

Personuppgiftsincident 2020

I slutet av april 2020 upptäckte en nämndsekreterare att hen kunde se och redigera arvoden för förtroendevalda i alla kommunens nämnder. Nämndsekreteraren gjorde en anmälan om personuppgiftsincident och rapporteringen av arvoden i HR portalen stängdes ner till följd av detta. Det finns ett delegationsbeslut under kommunstyrelsen från den 4 maj om att anmäla incidenten till Datainspektionen. Detta på grund av att det anses sannolikt att incidenten kommer medföra en risk för de registrerade. Det framgår även från delegationsbeslutet att orsaken till problemet var att det förelåg fel i behörigheterna som styr rapporteringen av arvoden. Leverantören av HR-portalen blev kontaktad för att hjälpa till att korrigera felet. Efter att rapportering av arvoden öppnades på nytt den 10 juni upptäcktes samma problem den 17

juni och anmäldes av samma nämndsekreterare. Rapporteringen av arvoden i HR portalen stängdes på nytt.

Under tiden HR-portalen var stängd för nämndsekreterare upprättades en rutin där löneservice skulle registrera utbetalningar av arvoden utifrån inskickat underlag från nämndsekreterare. De tillfälliga rutinerna ledde till att utbetalningar av arvoden blev något försenade.

3.5. Bedömning – Rutiner, kontroller och avvikelshantering

Det är vår bedömning att det råder vissa otydligheter i utbetalningen av arvoden till förtroendevalda. Regelverket för arvoden (BEFL) är i sig tydliga. Det framgår dock av såväl intervjuer och kommunstyrelsens uppföljning av 2020 års interna kontroll att det efterfrågas tydligare rutinbeskrivningar för och utbildning i den praktiska tillämpningen av regelverket samt utbildning i HR-portalen. Det är därför vår bedömning att kommunstyrelsen behöver stärka förutsättningarna för nämndsekreterarna (och dess motsvarigheter) att korrekt registrera arvoden. Likaså att kontinuerligt erbjuda utbildningsinsatser.

Det är vidare vår bedömning att den interna kontrollen skulle kunnat stärkas genom att rutin införs för attestering av utbetalningsunderlagen. Det finns inget krav på rutiner för attestering av utbetalningsunderlag efter det att nämndsekreterare registrerat dessa i HR-portalen. Tekniska nämnden är den enda nämnden (som omfattas av granskningen) som har en rutin för attestering av underlag för arvodesutbetalningar. Det ska dock poängteras att reglementet för kontroll av verifikationer med anvisningar inte är helt tillämpningsbart för denna typ av transaktion. Det finns kontrollmoment för samtliga former av utbetalningar, så som justering av protokoll, närvarolista för vissa förrättningar, attest av blankett för utlägg med mera. Dessa kontroller är dock i sig inte utformade för att säkerställa att själva transaktionen är korrekt.

Det är därtill vår bedömning att nämndsekreterarnas möjlighet att i efterhand kontrollera utbetalning behöver stärkas. Den önskvärda rutinen är att avvikelser och klagomål i första hand ska hanteras av nämndsekreterare. Detta försvåras avsevärt när de inte har möjlighet att kontrollera utbetalningarna utan endast sina registrerade underlag.

4. Registeranalys och stickprovskontroll

4.1. Registeranalys

Inom ramen för granskningen har arvodesuppgifter hämtade ur kommunens lönesystem analyserats med hjälp av analysverktyget ACL. Registeranalysen är kommunövergripande och omfattar samtliga förtroendevalda inom kommunen. Utförda registeranalyser avser arvoden utbetalda under perioden 1 januari – 30 juni 2020. Underlaget har rensats från utbetalningar till kommunalråd på grund av att de har fasta arvoden.

Tabell 1. Sammanställning över utbetalda arvoden

Arvode	Belopp	Antal transaktioner
Sammanträdesarvode	3 296 394 kr	2 657
Månadsarvode	2 324 756 kr	300
Förrättningsarvode	277 861 kr	336
Förlorad arbetsinkomst	106 593 kr	112
Ersättning för körsträcka km	40 093 kr	254
Övrigt	120 000 kr	
Totalt	6 165 697 kr	

I tabell 1 redovisas att det totalt har betalats ut drygt 6 mnkr i arvoden mellan 1 januari – 30 juni 2020. De största posterna är sammanträdesarvode och månadsarvode på drygt 3 - respektive 2 mnkr.

Tabell 2. Beloppens intervall för utbetalda arvoden

Belopp utbetalning	Antal transaktioner	Procent av utbetalat arvode
1 – 2499 kr	3461	63%
2500 – 4999 kr	49	3%
5000 – 7499 kr	87	9%
7500 – 9999 kr	36	5%
10000 – 19999 kr	72	17%
20000 – 29999 kr	6	2%

I tabell 2 redovisas att 63 procent av det totala utbetalda arvodet är utbetalningar mellan 1 kr upp till 2499 kr. Det är inom detta spann som de absolut flest utbetalningar har gjorts. Detta till följd av att de flesta utbetalningar avser sammanträdesarvoden. Vidare framgår att näst största spannet är mellan 10 000 – 19 999 kr. Där återfinns dock betydligt färre transaktioner. Detta utgörs främst av månadsarvoden för nämndsordförande och partiföreträdare.

De sex högsta transaktionerna är månadsarvode till kommunfullmäktiges ordförande. Vilket är i linje med BEFL om att ordförande i kommunfullmäktige har rätt till månadsarvode på 37,5 procent av heltidsarvodet⁵.

⁵ Under 2020 var heltidsarvodet = 57 310 kr

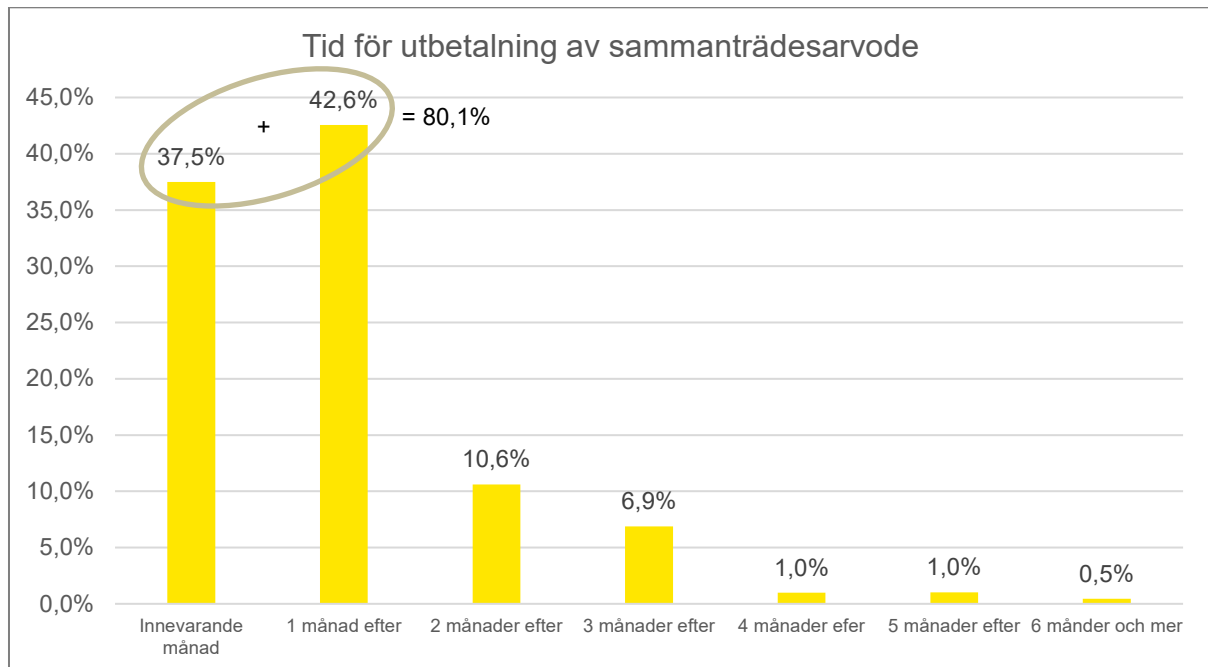
Tidsintervall för arvodesutbetalningar

Av de 300 Månadsarvoden som betalas ut mellan 1 januari till 30 juni 2020 så har 97 procent betalats ut i rätt tid, det vill säga för innevarande månad. Två procent av månadsarvodena var en månad försenade och en procent var två månader försenade. Av intervjuer framkom att det är löneservice som sköter registreringen av förtroendevaldas månadsarvode. De lägger in personuppgifterna i lönesystemet när den förtroendevalda är ny tillsatt och registrerar förändringar om personen byter, förändrar deras uppdrag som ger rätt till månadsarvode. Det framgår vidare att det har blivit en förbättring under 2020 kring hur snabbt löneservice registrerar nya förtroendevaldas uppgifter i systemet.

Det framkommer i sakgranskning att det är förhållandevis vanligt att anmälningar om ny tillträdda förtroendevalda saknar fullständiga personuppgifter för registrering i HR-portalen. Exempelvis att det saknas personnummer. Komplettering av underlag medför att registreringen av nya förtroendevalda i HR-portalen kan dröja.

Sammanträdesarvoden rapporteras in av nämndsekreterare i HR-portalen och de går sedan via löneservice till en automatisk utbetalning. Detta är förutom månadsarvodet den enda arvodesform som inte kräver en ansökan från den förtroendevalda. Andra ersättningar kräver ansökan om ersättning och är således inte representativa för uppskattning av tidsåtgång för utbetalningar. En ansökan om till exempel förlorad arbetsinkomst kan inkomma långt efter det datum som arvodet gäller och att presentera skillnaden mellan utbetalning och mötesdatum ger därför inte någon representativ bild kring hur väl utbetalningar görs i rätt tid⁶.

Diagram 1. Tidsintervall för utbetalningar av sammanträdesarvoden.

I diagram 1 redovisas att 80,1 procent av de totala 2657 utbetalningarna av sammanträdesarvoden, som har gjorts under perioden 1 januari – 30 juni 2020, har utbetalts i

⁶ Vi har inte fått tillgång till data om när ansökan om till exempel förlorad arbetsinkomst mottagits.

tid⁷. Det är det knappt 20 procent av sammanträdesarvodena som betalats ut med en fördröjning på 2 månader eller mer efter mötet ägt rum. ”

Det bör noteras att det under perioden som granskats omfattar tidpunkten för den personuppgiftsincident (se 3.4) som innebar att HR-systemet tillfälligt stängdes ner. Under denna tid registrerades sammanträdesarvodena manuellt av löneservice. Förutsättningarna för registeranalysen är inte uppbyggt på sådant vis att det är möjligt att utröna i hur stor utsträckning som detta påverkat utfallet i diagram 1.

I tabell 3 redovisas resultatet av de ytterligare kontroller som genomförts i samband med registeranalysen.

Tabell 3. Kontroller av registeranalys

Kontroll	Kommentar	Bedömning
Kontroll av eventuella dubbla poster dvs. om någon felaktigt har erhållit dubbla eller mer ersättningar.	De dubbla eller flerdubbla belopp som fångats upp av registeranalysen är som totalbelopp korrekta enligt BEFL. En notering sticker ut, se mer under 4.2.	
Kontroll av antalet utbetalningar per person vilket borde motsvaras av antalet granskade perioder.	Antalet utbetalningar per person har varit korrekt. De som har haft många utbetalningar, har varit förtroendevalda med flera uppdrag och därav flera sammanträden och möten.	
Genomgång av stora transaktionsbelopp, avstämning sker mot avtal eller andra underlag.	De förtroendevalda som fått höga belopp av arvode har varit i linje med BEFL.	
Kontroll av att personnummer existerar.	Det har inte funnits några falska personnummer bland utbetalningarna.	
Vem har behörighet att ändra fasta data i lönesystemet.	Systemförvaltare på löneservice.	

4.2. Stickprov

Inom ramen för granskningen har samtliga underlag för arvodesutbetalningar för kommunstyrelsen⁸, socialnämnden och tekniska nämnden som är gjorda under perioden 1 januari till 30 juni 2020 begärts in. För stickprovet valdes mars månad ut. I mars månad gjordes 106 utbetalningar av arvoden, varav 69 avsåg sammanträdesarvoden, 11 reseersättning, 6 förrättningsarvoden, 11 månadsarvoden, 8 utbetalningar för parkeringsavgift samt en utbetalning för förlorad arbetsinkomst. Majoriteten utbetalningar som granskats stämmer överens med BEFL men 23⁹ avvikelser har identifierats vilka presenteras i tabellen nedan.

⁷ I tid innefattar innevarande månad samt månaden efter sammanträdet. Detta på grund av att lönekörningarnas brytdatum kan göra att ett möte betalas ut först månaden efter. Denna analys är gjord på månadsbasis och tar inte hänsyn till när mötet ägt rum i förhållande till lönekörningar.

⁸ Här ingår även underlag för kommunstyrelsens arbetsgivarutskott, miljö- och hälsoutskott samt upphandlingsutskottet.

⁹ Vi identifierade initialt 24 avvikelser men en har fallit bort efter kontroll (punkt 1 i tabell 4)

Tabell 4. Avvikelser i stickprov

Styrelse/nämnd	Avvikelse	Svar från förvaltning
1. Kommunstyrelsen	1. En och samma förtroendevald har varit ersättare för två ledamöter och fått utbetalt två gånger för samma möte.	1. Personen i fråga har enligt erhållna utbetalningsunderlag endast fått betalt för en tjänstgöring. Vi har försökt få svar på varför denne är registrerad för två ersättningar i de levererade underlagen trots att utbetalningen är korrekt. Vi har inte fått svar på dessa förfrågningar.
2. Socialnämnden	2. En förtroendevald har fått utbetalt för fler timmar än vad den förtroendevalda har ansökt om.	2. Det är den tiden som andra som deltagit i konferensen har satt upp. Vid registrering har skillnaden i ansökningarna inte uppmärksammats.
3. Socialnämnden	3. Person som inte finns med i protokollet för ett sammanträde har fått utbetalt sammanträdesarvode.	3. Förtroendevald avslutade hens uppdrag i september 2019. När förtroendevalda slutar ska löneservice ta bort dem ur HR-portalen. Då ska det inte vara möjligt att betala ut arvoden till dem som slutat.
4. Socialnämnden	4. Ytterligare en person som inte finns med i protokollet för ett sammanträde har fått utbetalt sammanträdesarvode.	4. Förtroendevald avslutade sitt uppdrag i oktober 2019. När förtroendevalda slutar ska löneservice ta bort dem ur HR-portalen. Då ska det inte vara möjligt att betala ut arvoden till dem som slutat.
5. Tekniska nämnden	5. För samma förtroendevald har det gjorts en utbetalning av förlorad arbetsinkomst, 11 utbetalningar av reseersättning samt 8 utbetalningar av parkeringsavgift som samtliga saknar underlag. Reseersättning och parkeringsavgift är registrerat med datumintervaller (till exempel 1-31 juli) istället för enskilda datum.	5. Det är inte tekniska nämnden som har registrerat dessa utbetalningar. Det framförs att det kan vara så att förlorad arbetsinkomst gäller ett uppdrag för kommunfullmäktige, detta baserat på datumen. Det är oklart varför utbetalningarna är registrerade på tekniska nämnden. Likaså hur det är möjligt att registrera utbetalningar från annan nämnd.

Enligt stickprovskontroll framgår att förvaltningsdirektören attesterar ersättningar för socialnämnden. Det saknas attesterande signatur på ersättningsbegäran för tekniska nämndens samtliga underlag. Det fanns inga inkomna ersättningsanspråk för kommunstyrelsen över perioden.

4.3. Bedömning

Det är vår bedömning att utbetalningar av arvoden till förtroendevalda i hög utsträckning utbetalas i rätt tid. 97 procent av månadsarvodena och 80 procent av sammanträdesarvodena är utbetalda i vad som kan anses vara rätt tid.

Det är vår bedömning av stickprovskontrollen att en för hög andel av underlagen som omfattades av stickprovskontrollen innehöll avvikelser. Av de 106 utbetalningar som granskats

identifierades 23 avvikelser. Det bör noteras att en stor andel av dessa avser samma förtroendevald där ersättningarna inte avser uppdrag inom nämnden de är registrerade för. Möjligheten att registrera ersättningsanspråk på annan nämnd än den det avser menar vi är en svaghet. Underlagen har inte återfunnits för granskningen. Trots detta kan vi notera att såväl reseersättningar som parkeringsavgifter är registrerade felaktigt då de avser perioder och inte datum då de inträffat.

Det är därtill vår bedömning att rutinerna för registrering och avregistrering av förtroendevalda i HR-portalen är otydliga. Av granskningen framgår att det råder delade meningar kring ansvarsfördelningen för denna uppgift.

5. Sammanfattande bedömning

Det övergripande syftet med granskningen är att bedöma om utbetalningsprocessen är tydlig och ändamålsenlig samt om den interna kontrollen är tillräcklig. Det är vår sammanfattande bedömning att kommunstyrelsen behöver stärka styrning av såväl utbetalningsprocessen som den interna kontrollen av arvoden till förtroendevalda.

Det är vår bedömning att utbetalningsprocessen kan stärkas genom tydligare rutinbeskrivningar som stöd för nämndsekreterarna att korrekt registrera arvoden. Likaså noteras det i granskningen att det efterfrågas möjlighet att få utbildning i hur arvoden ska registreras. Det är vår bedömning att utbildningsinsatser är av sådan vikt att samtliga som ansvarar för att registrera arvoden och ersättningar ska erbjudas möjligheten när de ges uppgiften. Likaså bör nämndsekreterarnas ges möjligheten att i efterhand kontrollera genomförda utbetalningar. Detta mot bakgrund av att deras uppgift att ansvara för klagomål och avvikelshantering.

Därtill är det vår bedömning att den interna kontrollen av arvodesutbetalningar behöver stärkas. Det genomförs kontroller för underlagen som ligger till grund för utbetalningarna men det saknas tillräckliga kontrollrutiner för själva transaktionen. Avsaknaden av sådana kontroller innebär enligt vår bedömning en förhöjd risk för felaktiga utbetalningar. Detta menar vi också bekräftas av stickprovskontrollen där det framkommer att det återfanns 23 avvikelser av de 106 utbetalningar som kontrollerats. Dessa avvikelser hade sannolikt fångats upp i en kontroll av utbetalningarna.

Revisionsfrågor	Svar
Finns det tillräckliga rutiner och kontroller för att säkerställa att rätt ersättning betalas ut till förtroendevalda politiker?	Nej. Det genomförs kontroller av underlagen som ligger till grund för registreringen av utbetalningar. Det finns dock inga krav på systematiska kontroller (så som attest) av att utbetalningarna är överensstämmande med underlagen. Tekniska nämnden har inrättat rutinen att biträdande förvaltningschef attesterar utbetalningen.
Finns det dokumenterade beskrivningar av utbetalningsprocessen i kommunen, särskilt med beaktande av arvodesutbetalningar?	Delvis. Regelverket för vilka ersättningar förtroendevalda har rätt till (BEFL) är i sig tydliga. Det finns i viss utsträckning tillämpningsanvisningar men enligt intervjuer inte i tillräcklig utsträckning.
Finns det ändamålsenliga rutiner och kontroller som utförs i samband med utbetalningarna? Vilka systematiska kontroller finns i aktuellt HR-system och vilka manuella kontroller genomförs?	Nej. Det finns rutiner i BEFL som beskriver vilka underlag som krävs för att arvoden ska registreras. Dessa underlag kräver godkännande. Det finns dock inte beslutade rutiner för kontroller av att utbetalningarna överensstämmer med underlagen. Det saknas krav på attestrutin för kontroll av nämndsekreterares registrering av arvoden. Lönesystemet gör per automatik vissa kontroller, så som onormalt höga belopp och dubbla utbetalningar. Det görs rimlighetskontroller av utbetalningar i efterhand men inga specifika manuella kontroller av arvodesutbetalningar. Det görs ej heller särskilda kontroller av underlag för ersättningar. Det ingick i 2019 års internkontrollplan att granska arvodesutbetalningar. Det framgår av uppföljningen för

	kommunstyrelsen, tekniska nämnden och socialnämnden att inga avvikelser noterades i stickprovskontrollen.
Betalas rätt arvoden och ersättning ut till de förtroendevalda och i rätt tid?	Delvis. Det är vår bedömning att ersättningar för månadsarvoden och sammanträdesarvoden i hög utsträckning betalas ut i rätt tid. Enligt stickprovskontrollen noteras 23 avvikelser av de 106 underlag som kontrollerats.
Finns en systematisk hantering av avvikelser respektive klagomål?	Delvis. Nämndsekreterarna ska hantera avvikelser och klagomål. Nämndsekreterarna har dock inte möjlighet att kontrollera vilka belopp som betalats ut, utan endast registrerade underlag. Detta medför att nämndsekreterarna behöver stöd från löneservice. Detta kan enligt uppgift ta tid.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- ▶ Stärka rutinbeskrivningar för nämndsekreterare för registrering av arvodesutbetalningar.
- ▶ Tillse att samtliga nämndsekreterare eller motsvarande som har i uppgift att registrera arvodesutbetalningar har möjlighet att utbildas i HR-portalen.
- ▶ Möjliggöra för nämndsekreterare eller motsvarande att få möjlighet att i efterhand kontrollera genomförda utbetalningar.
- ▶ Som rutin kräva att registreringen av arvoden och ersättningar ska kontrolltesteras innan de går vidare för utbetalning.

Lund den 16 juni 2021

Linus Aldefors
EY

David Maxe
EY

Nellie Hultman
EY

Bilaga 1: Källförteckning

Intervjuade funktioner:

- ▶ Lönechef
- ▶ Kanslichef
- ▶ Lönekamrer kommunkontoret
- ▶ Lönekonsult kommunkontoret
- ▶ Nämndsekreterare kommunstyrelsen
- ▶ Nämndsekreterare socialförvaltningen
- ▶ Nämndsekreterare tekniska förvaltningen

Dokument:

- ▶ Bestämmelser om ekonomisk ersättning till förtroendevalda i lunds kommun, beslutade av KF 2018-09-27 reviderade 2019-12-19
- ▶ Anmälan av personuppgiftsincident
- ▶ Beslut gällande inträffad personuppgiftsincident
- ▶ Delegationsordning och attestordning tekniska förvaltningen
- ▶ Beslutsattest socialförvaltningen
- ▶ Beslutsattestanter och kontoansvariga kommunkontoret
- ▶ Granskningsrapport intern kontroll, tekniska nämnden
- ▶ Granskningsrapport intern kontroll, socialnämnden
- ▶ Granskningsrapport intern kontroll, kommunstyrelsen
- ▶ Lathund för nämndsekreterares förtroendemannarapportering i HR portalen
- ▶ Reglemente för kontroll av verifikationer
- ▶ Underlag för utbetalningar av arvoden för socialnämnden, tekniska nämnden och kommunstyrelsen.
- ▶ Utbetalningar av arvoden, för socialnämnden, tekniska nämnden och kommunstyrelsen.